

מראי מקומות- חולין י"ז

דבמדבר ה' לה שם שחיטה, אע"כ דבעינן איזה נחירה דוקא. אולם כ' לדחות הראי', דכיון דהיכא שהבהמה חי' אינו יכול לאוכלה אא"כ המיתו באיזה אופן שהוא, א"כ שפיר קרינן ב' אשר יאכל ושפך דמו וכיסה, ושפיר ה' נחשב במדבר שנחירתן זהו שחיטתן, אבל אה"נ, אם היתה מתה מאליה, היתה ג"כ מותרת באכילה. וע"ע בלשון הרמב"ם (שחיטה ד', י"ז), דכ' "כשהיו ישראל במדבר, לא נצטוו בשחיטת החולין, אלא היו נחריין או שוחטין ואוכלין כשאר הגוים, וכו'", ומשמע דגם מתה מאליה מותר, ככל הגוים. אולם ע' באמרי בינה (טריפות ז', ד"ה והרב) דהביא מספר ברית אברהם דהוכיח להיפוך, דגם בני נח מצווין על נחירה, אולם כ' האמר"ב דמהא דהרמב"ם לא כ' בהל' מלכים דגוים אסורים במתה מאליה, לכאור' לא משמע כן.

(ג) **בעי ר' ירמי', איברי בשרי נחירה שהכניסו ישראל עמהן לארץ מהו- כ' רש"י, דאף דלכאור' אין שאלה זו נוגע להלכה למעשה, אולם דרוש וקבל שכר הוא, שצריכין אנו לעמוד על האמת, ואע"פ שכבר עבר. אבל הק' הרא"ש (סוסי"כ"ג) ע"ז, דהא לא אמרי' כן אלא כדי להסביר קראי, אבל בלא"ה אמרי' מאי דהוה הוה, ואין שואלים מה שאינו נוגע למעשה. ולכן פ' דבאמת שאלה זו נוגע למעשה, במי שאוסר על עצמו ממין ידוע מאיזה זמן ואילך, וכשהגיע לאותו זמן, הרי יש בידו מאותו מין, האם מותר לאכול ממה שנתותר בידו. וכן אם ב"ד רצו לאסור דבר א', כגון שאסרו גבינות העובדי כוכבים, ושלקות וכיוצא בהן, אם אסור מה שיש לו ממנו מאותו המין ביד ישראל.**

(ד) **בעי ר' ירמי', וכו'- ע' בחי' רעק"א (ד"ה עוד נ"ל), דכ' דלכאור' מה ששאל הגמ' לענין בשר נחירה, היינו משום דגם במדבר היו מצווים על האיסור נבילה, אלא שהיתה תקנה בנחירה, דע"י הנחירה הוציא מידי נבילה, ופקע ממנה שם האיסור, בזה אפשר להסתפק, דאף לאחר שנצטוו על השחיטה, מ"מ אין**

(א) **ר"ע סבר בשר תאווה לא איתסר כלל- פסק הרמב"ם (שחיטה ד', י"ז) דכשהיו ישראל במדבר, לא נצטוו בשחיטת חולין, אלא היו נחריין או שוחטין ואוכלין ככל הגוים, ונצטוו במדבר שכל הרוצה לשחוט, לא ישחוט אלא שלמים. ודבריו צ"ע, שהרי מצד א' פסק כר"ע, שהי' היתר בשר ע"י נחירה במדבר, אולם מצד השני כ' דמי שהי' רוצה לשחוט במדבר הי' צריך לשחוט שלמים, וזהו כר' ישמעאל. וכ' הלחם משנה, דס"ל להרמב"ם דבחולין אין שוחטין, אלא דוקא נחריים, ומה שרוצה לשחוט הי' צריך לעשות כן אצל אהל מועד לשם שלמים דוקא. וע' בחתם סופר דכ' בדעת הרמב"ם, דמה דהקפיד התורה דוקא על שחיטה בחוץ, אבל באופן אחר יכול להורגם ולאוכלם, היינו משום דהקפיד התורה רק על מה שעושין שהוא דומה לע"ז, אבל לנחור בחוץ, שגם בע"ז אין עושין כן, לא הי' הקפדה [ולא ביאר מה נשתנה כשנכנסו לא"י, וע' מה שהבאנו מהאור שמח בזה בדף ט"ז]. והוסיף דמה דהגמ' ס"ל דר"י ור"ע פליגי, היינו רק למה דלא ידע הגמ' דקדשים שאני, והי' ס"ל דלר"ע גם בקדשים לא בעינן שחיטה, אבל למסקנא, דאמרי' דקדשים שאני, בזה שפיר י"ל דס"ל לר"ע דרק נחירה מותר בחוץ, ור"י ור"ע לא פליגי.**

(ב) **נחירה להן זו היא שחיטתן- ע' בחי' רעק"א (ד"ה בתוד"ה רע"ק), דנקט דצריך נחירה דוקא, ואם מתה מאליה אסור באכילה, וגם נחירה בעי בסימנין דוקא. וע' במלא הרועים (שבת עה.) שהביא ממי שכ' דצריך נחירה דוקא ולא חניקה, אולם המל"ה כ' לחלוק עליו, דכיון דכל מטרת נחירה הוא להוציאו מידי אבר מן החי, א"כ מ"ש נחירה מ"ש חניקה. והביא דאף דתוס' כ' לענין הא דאין שחיטה לעוף מן התורה, מ"מ בעינן נחירה דוקא בסימנים, י"ל משום דהתם ילפי' מהא דכתי' ושפך את דמו, דבשפיכה סגי, וא"כ עכ"פ בעינן שפיכת הדם, אבל כאן אולי אף זה לא בעינן. וע"ע בקהלות יעקב (סי' ט', ד"ה ומה) שכ' דלכאור' מוכח דבעינן עכ"פ להמיתו כדי להתירו לאכילה, דאל"כ, מה מק' הגמ' דעכ"פ יהי' צריך כיסוי הדם מהא**

האם יכול להיות בשר מזמן המדבר שעדיין שייך לאכלו לאחר ז' שנים שכבשו. ואי' בספר **שחיטת חולין** ששמע מהמהרי"ל **דיסקין**, דהנפק"מ של שאלה זו הוא לענין בן פקועה מבהמה שנחרוה במדבר.

(ז) **דקאים ארישא דסכינא** - הק' **המהרש"א** (בסוף ד"ה בד"ה סכין), אמאי קתני במסוכסכת הרבה דאסור, הא אפי' במסוכסכת א' אסור אם לא קיימא ארישא דסכינא, ודוחק לומר דמסוכסכת הרבה מיירי דכולם קאי ארישא דסכינא. וכבר הק' **הרשב"א** כן, על פרש"י דפי' דכל מורשא בין דאוגרת בין דמסוכסכת מחלשא וקורעת הסימנים, בין שפוגעת בהן, בין בירידתן ממנה, וע"ש שכ' (מכח קו' זו ועוד קושיות) לפרש הסוגיא באו"א מפרש"י. וע' במהרש"א דכ' דאין חידוש בזה יותר מבוזה, וא"כ אין קו' במה דנקט מסוכסכת הרבה. וע"ע ברעק"א, דכ' דמה דאמרי' דמסוכסת הרבה תדון כמגירה, היינו דודאי נבילה היא, אף להקל, דאין אסור לשחוט בנו באותו דשחט בסכין דמסוכסכת הרבה, דאי"ז שחיטה כלל. משא"כ היכא שיש פגימה א' באמצע, אי"ז ודאי, דאולי בשעת שבא הפגימה על הבהמה, עדיין לא נחתך כל העור, או שבא הפגימה על מיעוט קמא קנה, ולכן לא הוי ודאי נבילה.

(ח) **מנין לבדיקת סכין מן התורה, וכו'** - כ' **הש"ך** (י"ח, ה') דטעם דצריך בדיקת סכין דוקא קודם השחיטה, ואין סומכין על מה שבודקין אותו אח"כ, כ' **הרשב"א** דהיינו משום שמא ישכח לבודקו אח"כ, והו"ל כאוכל נבלה. ועוד הביא בשם **הפרישה**, ממה דכתי' ושחטתם בזה ואכלתם, ומזה משמע דצריך לבדוק מקודם.

(ט) **במערבא בדקי לה בשמשא** - כ' **הריטב"א** דמה דהביא הגמ' כמה מיני בדיקות, לא הי' מח' בזה לדינא, דהא לא אמרו דצריכין לבדוק כן, אלא כך עשו. והדינים כך הוא, דלכתחלה צריך לבדוק בבשר ובצפורן, ובדיעבד הכל מודים שאינו נפסל אלא בחגירת צפורן. ומה שבדקו בשימשא, וכו',

שייך שחזר ויחול בה איסור נבילה, שהרי כבר פקע ממנו, או דלמא כיון דלא פקע האיסור באופן שכשר עכשיו, א"כ חזר איסורו. אבל בשאר איסורים, מהכ"ת לומר דכיון דכבר הי' האיסור ברשות ישראל קודם שיחול האיסור, דממילא אף עכשיו לא יחול האיסור, ולמה לא, אטו ברשות תליא מילתא, הרי עכשיו דבר זה הוי דבר אסור, ומה לי דקודם לכן הי' דבר של היתר והי' ברשות ישראל. אלא דכ' דמדברי **הרא"ש** הנ"ל מבואר דלא כדבריו, דהרא"ש מדמהו למי שנדר על שאר איסורים, והניח רעק"א דברי הרא"ש בצ"ע. וע' בחי' ר' מאיר **שמחה**, דביאר דמצד האיסור נבלה, ודאי הי' פשוט דאין שייך שיחזור ויחול הדין נבילה, שהרי זה בר נפקע ממנו, וכנ"ל. אלא דכל שאלת הגמ' הוא, האם האיסור אינה זבוחה שייך לאחר שנכנסו לא"י, שהרי למעשה לא היתה זבוחה, וא"כ השאלה הוא, כיון דבשעה שהי' ראוי להיות אסור, לא הי' אסור, אולי אינו נאסר אח"כ, או דלמא שפיר יכול להיות נאסר אח"כ, ובזה שפיר מדמה הרא"ש לציוור דנדר וכו'.

(ה) **כתלי דחזירי, בשר נחירה מבעיא** - כ' **הרמב"ם** (מלכים ח', א') דההיתר לאכול מדברים האסורים הוא רק לחלוצי צבא, ורק היכא שהוא רעב ואינו מוצא ממאכלים המותרים לאכול. ותמה בחי' **רעק"א** (הובא במהדו' פרנקל שם) מסוגיין, דלפי"ז מהו קו' הגמ' בשר נחירה מבעיא, דלמא מיירי שיש דברים המותרים לאכול, וא"כ אין שום היתר לאכול דברים אסורים, וא"כ השאלה הוא אם מה שהי' להם מכבר הוי היתר או איסור. ותי' דס"ל להרמב"ם דהקו' הוא רק לפי הס"ד, דבאמת מותר בכל ענין, אבל למה דתי' הגמ' דרק שלל דידהו מותר, ס"ל להרמב"ם דההיתר הי' ג"כ רק לענין מי שדוחק לאכול, ואין לו מה לאכול (וע"ש עוד, דכ' לפרש מנין לו להרמב"ם חילוק זה). וע"ע ברמב"ן על התורה (דברים ו', י'), שהביא דברי הרמב"ם וחולק עליו, וס"ל דהיתר כללי הי' לאכול משלל אויביהם.

(ו) **אלא לאחר מכאן** - פרש"י, דהיינו בשבע שחלקו. ולכאור' תמוה, מה שייך שאלה זו,

כך נהגו חומרא לעצמן, כראוי לכל בעל נפש
להחמיר בה כראוי, שלא לזלזל בה.

(י) **צריכא בדיקה אבישרא ואטופרא - כ' המעשה**
רוקח על הרמב"ם (שחיטה א', כ"ג), "גם אין
מנהגינו לבדוק אבשרא כלל דאין אנו
מרגישין בבשר האצבע כלל, ואולי דבזמנא
היו מקלפין העור הראשון של האצבע כדי
להרגיש, אך אין נראה כן אלא שאומנות
יתירה היתה בהם". וע"ע בפרי מגדים (י"ח,
מ"ז ו') שהביא דעת הרא"ה דבדיקת בשר
אינו אלא למצוה, וכ' דאף דאין לשון השו"ע
משמע כן, מ"מ ליישב מנהג העולם י"ל
דהצפורן ודאי מרגיש בכל שהוא. [וע"ע בחוסי,
דכ' אבישרא משום ושט ואטופרא משום קנה, ולכאור' משמע דלא
כהרא"ה, אלא דשניהם מעכבין, דבשר עדיף לושט, וצפורן לקנה,
וצ"ע.]